

Dříve a dnes

Památný balvan

Tento balvan je dodnes mementem, ukázkou, jaká síla se valila z přehrady do údolí, když dokázala „přinést“ i balvany, jako je tento, vážící zhruba 3 tony. Památníkem se stal díky akademickému malíři a sochaři Adolfu Schnabelovi, jemuž voda zničila dům i s ateliérem, kde měl své obrazy a sochy. Byl to právě A. Schnabel, kdo nechal jeden z obrovských balvanů po povodni zazdít do kamenného podstavce vedle mostu u Karnethova mlýna. O jedenadvacet let později byla na balvan umístěna

pamětní deska připomínající hrůznou událost z roku 1916. Iniciátorem byl opět A. Schnabel, čestný předseda Německého spolku pro Ještěd a Jizerské hory. Autorem textu je tehdejší desenský učitel Hugo Simm, na desku jej sestavil z 10 000 kamínků A. Schnabel se svojí ženou. Pracovali na něm 240 hodin. Text byl německý – ještě v době mezi oběma světovými válkami byla Desná obcí s převládajícím počtem německých a německy mluvících obyvatel.

Wanderer – verweile

Am 18. sept. 1916 brach der erdamm der talsperre die entfesselten wassermassen verwandelten unser schönes betriebsames tal in ein trümmerfeld
33 zerstörte 69 beschadigte – häuser
307 obdachlose 62 totesopfer
Dieser von den fluten angeschwemmte stein ist zeuge jenes verhängnisvollen tages

Preklad původního německého nápisu:

Poutníce – postůj

Dne 18. září 1916 pukla zemská hráz přehrady

Rozpoutané vodní živly proměnily naše krásné pracovitě údolí v pole trosek

33 zničených 69 poškozených domů

307 bez přístřeší 62 obětí na životech

Tento vlnami přivalený balvan je svědkem onoho neblahého dne

Památník byl slavnostně odhalen v neděli 10. října 1937. V roce 1946 byla při příležitosti 30. výročí katastrofy na Bílé Desné původní deska nahrazena novou. Byla z bílého mramoru a nápis na ní byl již v češtině. Během dvaceti let však mramor postupně zvětřal a nápis se stával nečitelným. Proto byla v roce 1986, tedy v roce 70. výročí, deska opět vyměněna. Bílá mramorová byla nahrazena černou skleněnou deskou, jejíž podobu navrhl místní sklářský výtvarník Jaroslav Melich. Ta ale nevydržela příliš dlouho. Nezničil ji čas, ale vandalové. Byla proto vytvořena její přesná kopie, tentokrát z trvanlivějšího mramoru, a v roce 1991 byla na památný balvan umístěna. V loňském roce byl nápis restaurován paní Jolanou Wagnerovou.

Současný nápis:

Poutníce – postůj!

Dne 18. září 1916 protrhla se hráz údolní přehrady.

Rozpoutané živly proměnily naše chudé, ale krásné údolí v sutiny.

62 obětí na životech 33 zničených a 69 poškozených domů,

307 osob bez přístřeší.

Tento balvan, vlnami přivalený, jest svědkem onoho soudného dne.